

daglige og aarlige Bevægelser, meddeles Iagttagelser, hvorved nogle af de hidindtil antagne Bestemmelser bestyrkes, andre erholde en Rettelse.

Philosophisk Classe.

Conferentsraad og Ridder *Schlegel* havde allerede i det næst foregaaende Aar forelagt Selskabet den første Deel af en Række af Undersøgelser over gamle danske Retssædvaner, og det danske Folks Selvlovgivning; i sidste Aar har han fortsat disse Undersøgelser. Forfatteren viser, at foruden de allerede i vor sidste Oversigt anførte Maader, hvorved Retsforskrifter dannede sig, ogsaa Foreninger indtage en anseelig Plads. Saadanne Foreninger forbandt ikke alene Parterne, men tiente ogsaa til Forbillede for andre lignende, og ofte toges ved andre Leiligheder Hensyn paa dem, ved stridige Sagers Afgiørelse. At slige Foreningers Virkekreds saaledes udstrakte sig langt over den først tilsigtede, bekræftes ved Fostbrödrelaugenes Vedtægter, især ved Jomborgernes, den berömteste blandt disse, som og ved Vitherlagsretten og Gildeskraen.

Forf. gaar derpaa over til at vise, at de fleste os fra Forfædrene levned skrevne Love ikke ere at betragte som Bekiendtgiørelser, udgangne fra den höieste Magt, men som private Samlinger af Folkets Vedtægter, eller som hine Foreningers Love (*leges pacticæ*). Dernæst godtgiøres, at Folket, om endog skrevne Love i egentlig Forstand gaves, dog ikke herved mistede sin gamle Frihed til selv at danne sig nye Retsforskrifter, naar forandrede Retsforhold krævede det; ja, endog til at aflægge Love, udsprungne fra den höieste Magt, men ved Erfaring befundne uovereenstemmende med Folkets Dannelsesstrin og Stilling. Forf. giennemfører dette Beviis med Hensyn paa de forskiellige Hovedclasser af Love, hvorved han finder Leilighed

til at bestride adskillige herskende Vildfarelser i den danske Lovhistorie. Det godtgjøres saavel af indvortes Grunde, som af *Saxos* og *Svend Agesens* Beretninger, at den ældste af vore skrevne Love, Viitherlagsretten, bør ansees som en Foreningslov, et Slags Gildeskraa, som Kongen, Foreningens Hovedmand, selv var underkastet.

Blandt vore gamle Provinciallove er ikkun den Jydske at ansee som en skreven Lov, i den Forstand de Lovkyndige tage Order. Den skaanske Lov, saavel som begge de siellandske, ere ikke ander end private Samlinger af de i hine Provindser giængse Vedtægter, med indströede Anordninger fra de ældre Konger, som dog ikke nævnes, saa lidet som Bekiendtgjörelsestiden. De have aldrig erholdt udtrykkelig Stadfæstelse af Kongerne. Det er sandsynligt, at den skaanske Lov, i den Form den nu haves, er yngre end *Anders Sunnesens* saakaldede Paraphras. Den nye siellandske Lovs Beskaffenhed viser, at den efterhaanden er bleven samlet til privat Brug. At den jydske Lov oprindeligen har været bestemt til at være en almindelig Lovbog for hele Danmark godtgjøres, og de mod denne Mening fremsatte Indvendinger besvares. *Thor Degns* Artikler og Biskop *Knuds* Glosser vise at denne Lovgivning ikke hindrede Dannelsen af nye Retsnormer, ved Folkevedtægter og Præjudicater.

Forf. oplyser dernæst, at den skaanske Kirkeret, som traadte i en ældre nu tabt Kirkerets Sted, heelt og ikke blot deelviis, som *Kofod Ancher* antog, er grundet paa en Kapitulation mellem Erkebiskop *Eskild* og Almuen, saa at Danmarks gamle Folkefrihed ikke blot viste sig i borgerlige, men endog i geistlige Love, og det paa en Tid, da det övrige christne Europa sukkede under Præsteaaget. Ved denne Lov holdt da ogsaa Folket saa fast, at alle de Bestræbelser Erkebiskop *Jacob Erlandsen* under Kong *Christopher den første* anvendte paa at faae den ophævet, som stridende mod den kanoniske

Ret, bleve frugtesløse. Da den skaanske Kirkeret, med faa Forandringer, blev almindeligen indført i Danmark, vandt hele Riget derved.

Forf. viser ligeledes, at de ældste Kiöbstædretter heller ikke ere givne af vore Konger, men at disse blot have givet Kiöbstæderne visse Privilegier. Den Omstændighed, at de Schleswig af *Svend Grathe* tillagte særdeles Privilegier, findes indførte i den schleswigske Stadsret, har vel givet Anledning til den meget herskende falske Forestilling, at denne Kiöbstædret skulde være givet af benævnte Konge; men det er aabenbart, at den er given af Raadet og Borgerne. Forf. søger at bestemme denne Lovs Alder af indvortes Grunde, som det ældste levnede Haandskrift, det Ebeloftiske, frembyder. Ved en lige Selvgivning opstod den Roeskildiske Stadsret, den Lundske, som urigtigt pleier at kaldes den Helsingborgske, og den for Ribe. Den ældste Kiöbenhavnske Lov, er en Forening mellem Biskoppen og Borgerne. De *middelbare* danske Kiöbstæder udövede med Hensyn paa Retsnormerne de samme Friheder, som de, der umiddelbart stode under Kongen. Denne Frihed viste sig i Middelalderen ligesaa vel ved at antage fremmede Steders Love, som ved at danne sig egne. Paa denne Maade indførtes den Lybske Ret i nogle Kiöbstæder i Sønderjylland, den Schleswigske i andre, saavel som i nogle af Nørrejyllands Stæder. Riber Stadsret blev herskende i Nørrejylland og Fyen, den Roeskilder i Sielland og tilliggende Öer. Den Lundske i Skaane. Af Forsigtighed begiærede man stundom Kiöbstædsretterne bekræftede af Kongerne. *Erik Glipping* var den første danske Konge, der gav en almindelig Stadsret, men overlod dog Kiöbstæderne om og hvorvidt de vilde bruge den, hvorfor de fleste vel ikkun have benyttet den som en subsidiar Ret. Dette gielder og om de efterfølgende Kiöbstædretter, lige til Kong *Christian den tredies* Tid, hvorfor man

seer at Kongerne bekræftede en Municipallov for en eller anden af Landets Kiøbstæder, medens de gave saadanne almindelige Kiøbstædelove. Forf. agter i næste Mødeaar at udføre denne Materie i Henseende til de andre Grene af den gamle danske Ret.

Historisk Classe.

Hs. Höiærværdighed Biskop *Münter*, Storkors af Dannebr., har forelagt Selskabet en Tegning af en ældgammel i Ruinerne af *Citium* paa Cypren funden phönicisk Sölvmynt, som den afdöde Professor *Clarke* i Cambridge har udgivet i hans Reisebeskrivelse, anden Deels første Bind. Mynten, som omtrent har Störrelsen, formodentlig ogsaa Vægten af en græsk *Tetradrachma*, forestiller paa den ene Side en paa Knæ liggende Vædder, paa den anden Side en Perlekrands med nogle phöniciske Bogstaver. Vædderen, og Myntens höie Alder, som hele Præget viser, har foranlediget Biskoppen til den Formodning, at det kunde være den *Kesitha* (כֶּסֶתָה), som omtales i Moseb. XXXIII, 19, Josv. XXIV, 32, Job XLII, 11, og som endnu i vor Tidsregnings første Aarhundrede, ifølge Rabbi *Akibas* Vidnesbyrd var giældende i Afrika under samme Navn: da de Grunde, som tale for at dette Ord betyder en *Mynt*, have større Vægt end de som ere anførte til Forsvar for den anden Mening, at et *Lam* derved skulde betegnes, og Intet med Rimelighed kan indvendes imod, at Phönicierne ved deres udbredte Handel allerede i Abrahams Tid have kiendt og brugt ikke blot tilveiet, men ogsaa præget Metal.

Professor *P. E. Müller* forelagde Selskabet en udförlig Afhandling om Kilderne til *Saxo* ni første Böger og disses Troværdighed. *Saxo* har i dette Tidsrum af sin Historie, der gaer fra *Dan* til *Gorm den Gamle*, kun saare lidt benyttet fremmede Skribentere; trende skrevne islandske Sagaer om *Amleth*, *Frode den Fredegode* og *Regnar*.